

Europos arešto orderio vykdymo procedūra

Europos arešto orderis (toliau – EAO) yra teisinė priemonė, taikoma, kai jį išduodančioji valstybė narė prašo sulaikyti ir perduoti įtariamą arba nuteistą asmenį, esantį kitoje valstybėje narėje. Vykdančioji valstybė narė privalo jį vykdyti, išskyrus tuos atvejus, kai EAO negalioja arba yra taikomi atsisakymo vykdyti pagrindai.

Kadangi, taikant šią priemonę, dalyvauja (ne mažiau kaip) dvi valstybės narės, būtina užtikrinti teisinę pagalbą prašomam asmeniui abiejose – išduodančiojoje ir vykdančiojoje – valstybėse narėse, remiantis Direktyvos 2013/48/ES dėl teisės turėti advokatą vykstant baudžiamajam procesui ir EOA vykdymo procedūroms 10 straipsniu.

Vykdančiosios valstybės narės advokatas (toliau – VVA) turėtų veikti kartu su išduodančiosios valstybės narės advokatu (toliau – IVA):

1. įsitikindamas, ar išduodančiojoje valstybėje narėje vykstančiame procese jau yra paskirtas advokatas ir su juo susisiekti;
2. jeigu nepaskirtas, susisiekti su advokatu prieinamomis priemonėmis, pavyzdžiui, per ECBA Advokato paieškos paslaugą.

Advokato paieška

ECBA interneto svetainės skyriuje Advokato paieška pateikiami praktikuojančių advokatų, patvirtinusių, kad jie yra patyrę baudžiamosios teisės specialistai ir geba bendrauti, be gimosios kalbos, bent jau anglų kalba, kontaktiniai duomenys. Jeigu Jūs ieškote advokato, galinčio išduodančiojoje valstybėje narėje suteikti pagalbą Jūsų EAO byloje, ieškokite čia:

<https://www.ecba.org/contactslist/contacts-search-country.php>
arba kreipkitės secretariat@ecba.org

Vykdančiosios valstybės narės advokato vaidmuo

VVA turi ginti asmenį EAO vykdymo procedūroje vykdančiojoje valstybėje narėje, nekeldamas klausimų dėl išduodančiojoje valstybėje narėje nagrinėjamos baudžiamosios bylos esmės (tai išduodančiojoje valstybėje narėje turi daryti IVA). Jis turi:

1. patikrinti EAO formalų galiojimą ir išsamumą;
2. nustatyti ar gali būti taikomi atsisakymo pagrindai;
3. nustatyti ar yra alternatyvų perdavimui pagal EAO;
4. patarti dėl taisyklės, ribojančios galimybę taikyti asmeniui atsakomybę už kitą nusikalstamą veiką, t. y. ne tą nusikalstamą veiką, dėl kurios asmenį siekiama perduoti;
5. pasikonsultavęs su klientu ir IVA patarti, ar būtų geriau sutikti su perdavimu ar gintis vykdančiojoje valstybėje narėje;
6. prireikus, siekti paleidimo iš suėmimo.

Galimi atsisakymo išduoti pagrindai yra išdėstyti Pagrindų sprendimo 2002/584/JHA 3, 4 ir 4a straipsniuose ir Jūsų valstybės narės nacionaliniuose teisės aktuose. Atsisakymo išduoti pagrindai gali būti privalomi arba neprivalomi. VVA gali pasitelkti ir kitus atsisakymo išduoti pagrindus remdamasis tarptautinėmis žmogaus teisių normomis (pavyzdžiui, remiantis ES pagrindinių teisių chartija arba Europos žmogaus teisių konvencija, ES sutartimis arba papildomomis procesinių teisių direktyvomis).

Galima iškelti ir nacionalinius konstitucinius klausimus.

Šie gali būti susiję, pavyzdžiui, su teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimais, kalėjimo sąlygų priimtinumu, medicinos pagalba arba su šeiminiu gyvenimu, jei asmuo būtų sugrąžintas į išduodančiąją arešto orderį valstybę narę. EAO vykdymo procedūros vykdančiojoje valstybėje narėje metu asmui, kuriam taikoma EAO vykdymo procedūra, pagal ES teisę turi tokias procesines teises:

1. Teisę į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas (Direktyva 2010/64/ES);
2. Teisę turėti advokatą ir gauti valstybės teisinę pagalbą abiejose valstybėse narėse (direktyvos 2013/48/ES ir 2016/1919/ES);
3. Teisę gauti informaciją apie EAO turinį ir pranešimą apie teises (Direktyva 2012/13/ES);
4. Teisę būti išklausytam teisėjo (Sprendimas 2002/584/TVR)*.

Žr. sąrašą šio lankstinuko paskutiniame puslapyje (ten pateikta santrauka informacijos, į kurią reikia atsižvelgti, siekiant efektyviai gintis nuo EAO).

Išduodančiosios valstybės narės advokato vaidmuo

Į IVA derėtų kreiptis gerokai anksčiau iki asmens perdavimo į išduodančiąją valstybę narę momento. Jis turi dalyvauti tiek EAO vykdymo procedūros metu, tiek išduodančiosios valstybės narės tyrimo, teismo proceso bei nuteisimo metu.

IVA EAO vykdymo procedūros vykdančiojoje valstybėje narėje metu turi padėti klientui ir VVA. Į tai inter alia įeina:

1. baudžiamosios bylos statuso dėl prašomo išduoti asmens išduodančiojoje valstybėje narėje nustatymas;
2. peržiūrėjimas, ar EAO galioja, pavyzdžiui, ar ne per anksti priimtas, ar galima išduoti dėl tokios nusikalstamos veikos;
3. prašymų išduodančiosios valstybės narės institucijoms pateikimas atsiimti ar pakeisti EAO arba susitarti dėl savanoriško atvykimo;
4. patarimai VVA dėl atsisakymo pagrindų taikymo;
5. įrodymų gynybai nuo EAO rinkimas arba pačiam, arba VVA nukreipimas pas atitinkamos srities specialistus.

Jei asmuo yra perduodamas išduodančiajai valstybei narei, IVA vaidmuo inter alia yra:

1. ginti asmenį ikiteisminio tyrimo ir teismo proceso metu;
2. jeigu asmuo nuteisiamas ir jis to prašo, siekti perkėlimo bausmės atlikimo laikotarpiui atgal į vykdančiąją valstybę narę arba į valstybę, kuri yra jam gimtoji arba kurioje yra jo gyvenamoji vieta;
3. užtikrinti, kad būtų laikomasi taisyklės, ribojančios galimybę taikyti asmeniui atsakomybę už kitą nusikalstamą veiką, t. y. ne tą nusikalstamą veiką, dėl kurios asmuo buvo perduotas;
4. užtikrinti, kad būtų laikomasi visų išduodančiosios valstybės narės garantijų dėl elgesio su prašomu perduoti asmenimi baudžiamojo proceso metu arba skiriant bausmę.

* Šios Direktyvos šiuo metu netaikomos Danijoje.
Direktyvos 2013/48/ES ir 2016/1919/ES šiuo metu netaikomos Airijoje ir Jungtinėje Karalystėje.

Sąrašas ginant asmenį EAO byloje

Patikrinkite EAO formą arba Šengeno formą:

- Ar joje yra pateikta visa informacija, kurios reikia jos galiojimui?
- Ar faktų vieta yra jūsų šalyje ar trečiojoje šalyje?
- Kreipkitės į teismą dėl vertėjo paskyrimo, jeigu EAO forma arba Šengeno forma užpildyta ne jūsų gimtąja kalba.

Pasikonsultuokite su savo klientu ir:

- paprašykite teismo, kad skirtų vertėją žodžiu, jeigu jūsų klientas nekalba jūsų kalbama kalba;
- įsitinkinkite, kad jūsų klientas tikrai yra EAO nurodytas prašomas perduoti asmuo;
- įsitinkinkite, kad jūsų klientas gavo EAO pranešimą apie teises pagal Direktyvos 2012/13/ES 2 priedą ta kalba, kurią supranta, o, jeigu ne, paprašykite teismo tokį pranešimą įteikti;
- įsitinkinkite, kad jūsų klientas nebuvo teisiamas už tą pačią veiką bet kurioje kitoje valstybėje;
- įsitinkinkite, kad jūsų klientas yra tokio amžiaus, kad galėtų būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn jūsų valstybėje;
- įsitinkinkite, kad nebuvo pritaikyta amnestija už tą nusikaltimą jūsų valstybėje;
- įsitinkinkite, kad minėtos veikos yra laikomos nusikaltimu jūsų valstybėje, ar kad jos yra „nusikalstamų veikų sąrašė“, kuriam nėra taikomas reikalavimas dėl abipusio baudžiamumo;
- įsitinkinkite, ar jūsų klientas nėra ar nebuvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn už tą patį nusikaltimą jūsų valstybėje;
- jeigu jūsų klientas galėtų būti teisiamas už EAO nurodytas veikas jūsų valstybėje, įsitinkinkite, kad nėra suėjęs senaties terminas;
- patikrinkite, ar jūsų klientui yra iškelta kitų bylų jūsų ar kitoje valstybėje;
- jeigu jūsų klientas yra jūsų valstybės pilietis ar gyventojas, paklauskite, ar jis norėtų atlikti joje bausmę;
- jeigu jūsų klientas jau yra nuteistas, paklauskite, ar jis dalyvavo teismo procese, ar buvo informuotas apie teismo datą;
- nepatarkite sutikti ar atsisakyti taikyti taisyklę, ribojančią galimybę taikyti asmeniui atsakomybę už kitą nusikalstamą veiką, t. y. ne tą nusikalstamą veiką, dėl kurios asmuo buvo perduotas, prieš tai nepasitarus su išduodančiosios valstybės narės advokatu;
- paklauskite savo kliento, ar jis turi kokių nors abejonių, susijusių su grįžimu į išduodančiąją valstybę narę (pavyzdžiui, dėl sveikatos, šeimos, teisingo teismo, kalinimo sąlygų);
- pasiteiraukite kliento apie jo darbą, socialinius ir šeimos ryšius jūsų valstybėje, kreipiantis dėl paleidimo iš suėmimo.

Susisiekite su IVA dėl:

- konsultacijos dėl bylos dokumentų išduodančiojoje valstybėje narėje;
- patarimo dėl taikytinos teisės ir proceso;
- įsitikinimo, ar EAO galima atšaukti arba pakeisti kitomis priemonėmis (pavyzdžiui, dokumentų įteikimu, dalyvavimu posėdyje vaizdo konferencijos pagalba, baudos sumokėjimu) arba savanorišku atvykimu;
- surinkimo klientą ginančių įrodymų.

Daugiau informacijos žr. ECBA vadovą advokatams apie EAO
<https://handbook.ecba-eaw.org/> arba kreipkitės secretariat@ecba.org

Kaip gintis nuo EAO?

Europos arešto orderis: ECBA patarimai advokatams

<https://handbook.ecba-eaw.org/>

Išvertė Vilniaus universiteto Filologijos
fakulteto Vertimo studijų programos studentai
Peržiūrėjo Arturas Gutauskas

ECBA

1997 m. įkurta Europos baudžiamosios teisės advokatų asociacija (ECBA) tapo išskirtine nepriklausoma organizacija, vienijančia baudžiamojame teisme besispecializuojančius advokatus iš visų Europos Tarybos šalių. ECBA tikslas – apsaugoti į tyrimą įtrauktų, įtariamų, kaltinamų ir nuteistų asmenų pagrindines teises.